

Маланчук А. Г.,
аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГІЙ

PROSPECTS FOR THE FORMATION OF METHODS OF INVESTIGATION OF SUICIDE BY USING INTERNET TECHNOLOGIES

У статті підкреслено, що зросла кількість випадків використання кіберпростору для здійснення впливу на окремих осіб чи групу осіб з метою доведення їх до самогубства. З'ясовано, що механізм учинення названих кримінальних правопорушень є специфічним, що напряму впливає на планування, організацію та здійснення їх досудового розслідування. Вказане аргументує необхідність формування методики розслідування доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій. Наголошено на необхідності дослідження емпіричного матеріалу для вивчення закономірностей учинення доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій і на їх основі вироблення програм розслідування вказаних правопорушень. У цьому контексті актуальним є питання про перспективність формування методики розслідування названої категорії кримінальних правопорушень. Визначено, що перспективність формування методики розслідування доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій зумовлена низкою факторів, одним із яких є те, що в останні роки можна прослідкувати тенденцію збільшення до загрозливих масштабів випадків учинення суїциду жертвами «груп смерті». Причому на тлі інформаційного висвітлення вказаної проблематики змінюються й особливості участі дітей в таких групах. Встановлено, що нагальність формування методики розслідування доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій продиктована декількома факторами, а саме: щорічним зростанням кількості вчинених самогубств або спроб учинити такі дії в результаті доведення особи до цього взагалі та випадків створення в соціальних мережах «груп смерті» й їх використання для доведення осіб, переважно підлітків, до самогубства; особливою суспільною небезпекою вказаних протиправних діянь; наявністю запиту органів досудового розслідування на криміналістичні рекомендації стосовно продуктивних методів і засобів виявлення та досудове розслідування доведень до самогубства шляхом використання Інтернет технологій; складністю процесу доказування ознак складу кримінального правопорушення в діяннях, пов'язаних з доведенням до самогубства шляхом використання Інтернет технологій; розвитком Інтернет технологій і їх активним використанням у кримінальній протиправній діяльності, в тому числі пов'язаній із доведенням до самогубства; специфікою механізму вчинення доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій.

Ключові слова: криміналістична методика, методика розслідування, доведення до самогубства, використання Інтернет технологій, кримінальне правопорушення, механізм учинення кримінального правопорушення.

In this article, it has been emphasized that the number of cases of using cyberspace to influence individuals or a group of individuals to commit suicide has increased. It has been found that the mechanism of committing the mentioned criminal offenses is specific, which directly affects the planning, organization and implementation of their pre-trial investigation. The above argues the need for the formation of a methodology for the investigation of suicide by the use of Internet technologies. Emphasis is placed on the need to research empirical material to study the patterns of committing suicide through the use of Internet technologies and, on their basis, to develop programs for the investigation of the specified offenses. In this context, the question of the perspective of the formation of the method of investigation of the named category of criminal offenses is relevant. It was determined that the perspective of the formation of the method of investigation leading to suicide through the use of Internet technologies is due to a number of factors, one of which is the fact that in recent years it is possible to trace the trend of increasing to threatening proportions cases of suicide by victims of "death groups". Moreover, against the background of informational coverage of the indicated issues, the characteristics of children's participation in such groups are also changing. It has been established that the urgency of forming a methodology for investigating suicide by using Internet technologies is dictated by several factors, namely: the annual increase in the number of committed suicides or attempts to commit such actions as a result of driving a person to do so in general and cases of the creation of "death groups" in social networks and their use to drive people, mostly teenagers,

to commit suicide; special social danger of the specified illegal acts; presence of a request by pre-trial investigation bodies for forensic recommendations regarding productive methods and means of detection and pre-trial investigation of evidence of suicide through the use of Internet technologies; the complexity of the process of proving the elements of a criminal offense in acts related to suicide by using Internet technologies; the development of Internet technologies and their active use in criminal illegal activities, including those related to suicide; the specifics of the mechanism of committing suicide by using Internet technologies.

Key words: forensic method, investigation method, leading to suicide, use of Internet technologies, criminal offense, mechanism of committing a criminal offense.

Постановка проблеми. Самогубство є основною проблемою охорони здоров'я та найчастішою причиною смерті серед. При цьому поведінка, пов'язана з самогубством, включаючи спроби самогубства та суїцидальні думки, є більш поширеною, ніж завершене самогубство. Як приклад, до 24% 12–17-річних осіб повідомили про суїцидальні думки, а 7–11% повідомили про 12-місячну поширеність спроб самогубства [1, с. 28]. Проте наявність таких думок в особи може бути використано з боку інших осіб як спосіб доведення її до самогубства. Одним із засобів, які все частіше використовуються в кримінальній протиправній діяльності, в тому числі пов'язаній з доведенням до самогубства, є Інтернет-технології.

Не стала винятком і наша держава. Зокрема, в Україні прокотилася хвиля самогубств серед підлітків. Діти почали вистрибувати з вікон, різати вени та ковтати таблетки. Виною тому – «групи смерті», які знову активізувалися в соціальних мережах. Куратори цих груп спеціально шукають уразливих підлітків, щоб схилити їх до суїциду. Крім того, адміністратори таких груп налагодили цілий бізнес з продажу таких розкручених груп [2]. Доводиться констатувати, що Інтернет ресурси захищені контентом різного роду небезпеки, у тому числі суїцидальним. Фахівцями встановлено, що «із 719 опитаних осіб віком від 14 до 24 років 79% повідомили про те, що зазнають впливу суїцидального контенту через сім'ю, друзів і традиційні засоби масової інформації, як-от газети, а 59% – через інтернет-джерела. Моніторинг повідомлень засобів масової інформації показує, що комунікативний різновид суїцидального впливу на поведінку найпоширеніший на території України й інших пострадянських країн. Здебільшого йдеться про створення в мережі Інтернет «груп смерті» з різними, часто асоціативно пов'язаними з ідеями повної особистісної автономії назвами» [3; 4, с. 134].

На зростання випадків скоєння такого кримінального правопорушення як доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій указують і статистичні дані, згідно з якими статистика таких суїцидів є невтішною, оскільки кількість вчинення підлітками самогубств з кожним роком зростає. За даними Єдиного реєстру досудових розслідувань, у 2019 році вчинили самогубство 111 підлітків, у 2020 – 123, а вже на початку березня 2021 року органами Національної поліції було зафіксовано 25 випадків самогубств і 91 спробу вчинити такі дії [5] та за перших пів року 2021-го їхня кількість сягнула вже 150, що на кілька десятків більше, аніж за увесь попередній рік. Така ситуація пов'язана з багатьма факторами, одним із яких була вимушена ізоляція через введення карантину. В цей період збільшився час перебування підлітків за екранами гаджетів і натомість зменшилося «живе» спілкування, у результаті чого у багатьох дітей і молодих особах почали переважати моменти, пов'язані із депресивними станами, із ізоляцією, із відчуттям самотності, нестачею спілкування. Це дуже сильно вплинуло на них, особливо на дітей підліткового віку, зокрема 13–16 років. Як указує психолог-координатор національної гарячої лінії для дітей та молоді, у 2020 році було близько 100 тисяч звернень на гарячу лінію, а за перше півріччя 2021 року – уже понад 77 тисяч. Причому кожне четверте звернення стосується підліткових суїцидів [6].

Збільшення фактів учинення доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій указує на необхідність вироблення методик їх виявлення та розслідування. Останні, як відомо, є засобом, який полегшує діяльність органів досудового розслідування, дозволяє її оптимізувати, підвищуючи рівень продуктивності. Методики розслідування окремих видів (груп) кримінальних правопорушень є орієнтиром, яким доцільно користуватися при

відсутності досвіду розслідування конкретного різновиду протиправних діянь, при відсутності достатнього обсягу вихідної інформації про обставини вчинення кримінального правопорушення, при наявності конфліктних і несприятливих слідчих ситуацій, тощо. Окремі криміналістичні методики носять рекомендаційний характер, виконуючи функцію своєрідного довідника, до якого слідчий може звернутися на будь-якому етапі досудового розслідування. Тому повністю вважаємо виправданою необхідність дослідження емпіричного матеріалу для вивчення закономірностей учинення доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій і на їх основі вироблення програм розслідування вказаних правопорушень. У цьому контексті актуальним є питання про перспективність формування методики розслідування названої категорії кримінальних правопорушень.

Аналіз останніх досліджень. Питання про визначення сутності, структури та з'ясування значення криміналістичної методики неодноразово досліджувалося в працях багатьох учених. Зокрема, Р.С. Белкін, О.М. Васильєв, В.А. Журавель, Л.І. Керик, О.В. Пчеліна, А.В. Старушкевич, Р.Л. Степанюк, В.М. Шевчук, В.Ю. Шепітько, М.П. Яблоков та інші чимало уваги приділяли як визначенню загальних засад побудови окремої криміналістичної методики, так формуванню таких методик для окремих категорій кримінальних правопорушень. Проте, не дивлячись багатоманітність наукових здобутків, методика розслідування доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій досі не розроблена. Тому **метою** представленої праці є з'ясування й обґрунтування перспективності формування методики доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій.

Виклад основного матеріалу. Криміналістичні рекомендації стосовно виявлення та досудового розслідування доведення до самогубства, особливо з використанням Інтернет технологій, є потрібними в силу практичних потреб правоохоронних органів. Останні стикаються з цілою низкою труднощів під час здійснення кримінального провадження за вказаною категорією кримінальних правопорушень. Причин цьому багато: відсутність досвіду роз-

слідування доведень до самогубства; складний механізм учинення доведення до самогубства; недостатня кількість рекомендацій щодо розслідування доведень до самогубства та відсутність таких рекомендацій стосовно розслідування доведень до самогубства, вчинених шляхом використання Інтернет технологій. Це підтверджується й емпіричними даними.

Під час розслідування досліджуваного різновиду кримінальних правопорушень досить складно встановити і підтвердити, а саме – доказати, ознаки складу злочину в діяннях, пов'язаних з доведенням до самогубства, що зумовлює практичну складність притягнення обвинувачених до кримінальної відповідальності. З січня по листопад 2020 року включно в Україні за злочин, передбачений ст. 120 КК, жодне провадження не було направлено до суду [7, с. 301], у 2021 році із 113 кримінальних проваджень щодо доведення до самогубства повідомлено про підозру тільки 1 особі, а в першому півріччі 2022 року із 44 облікованих випадків учинення доведення до самогубства про підозру не повідомлено жодній особі [8]. Зокрема, доводиться констатувати, що складність розслідування доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій прослідковується в наявності проблеми доведеності вини в таких кримінальних правопорушеннях. Передусім це пов'язано зі складністю встановлення причинно-наслідкового зв'язку між діями винного та смертю потерпілої особи, необхідністю призначення та проведення різноманітних судових експертиз у справах про доведення до самогубства через мережу Інтернет з метою отримання доказової інформації тощо [9].

На перспективність формування методики розслідування доведення до самогубства вказує й законодавча ініціатива в частині регламентації складу кримінального правопорушення доведення до самогубства та кримінальної відповідальності за його вчинення. Зокрема, у лютому 2018 року ч. 1 ст. 120 КК України було викладено у новій редакції, згідно з якою доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, систематичного приниження її людської гідності або систематичного протиправного примусу до дій, що

суперечать її волі, схиляння до самогубства, а також інших дій, що сприяють вчиненню самогубства [10]. Це пов'язано, як зазначають Г.С. Крайник, В.А. Коконос, з активним розвитком всесвітньої мережі Інтернет, унаслідок чого виникли нові способи вчинення злочинів, пов'язаних з доведенням до самогубства [7, с. 300].

Дійсно, в останні роки все частіше можна зустріти в ЗМІ, соціальних мережах і офіційних повідомленнях правоохоронних органів згадки про зростання зафіксованих випадків створення в соціальних мережах «груп смерті» й їх використання для доведення осіб, переважно підлітків, до самогубства. Зокрема, як зазначає директорка департаменту національних гарячих ліній громадської організації «Ла Страда – Україна» А. Кривуляк, «перші дзвінки від підлітків, які стали учасниками «груп смерті», почали надходити на нашу дитячу гарячу лінію ще у вересні 2016 року. Але спочатку оператори не розуміли, про що йдеться, коли діти згадували про «квести» та назви, під якими так звані «групи смерті» відомі в інтернеті» [11].

Проте особливого ажіотажу та суспільного резонансу викликав випадок у Маріуполі наприкінці 2016 року, коли 15-річна дівчина вистрибнула з тринадцятого поверху будинку, а перед цим вона виконувала завдання «квесту» з відповідної групи у соціальній мережі – палила руку над свічкою, проколувала опіки голкою тощо. Останнім завданням «квесту» було самогубство [11].

Як відмічають з цього приводу правоохоронні органи та психологи, з появою та розвитком всесвітньої мережі Інтернет виникли нові способи вчинення злочинів з доведенням до самогубства, зокрема створюються «групи смерті». Це спеціально створені у соціальних мережах закриті співтовариства, розраховані на малолітніх дітей (9–11 років) та підлітків (11–15 років), яким пропонується долучитись до віртуальної гри, метою якої є самогубство гравця [12, с. 16]. Адміністратори таких груп у квестовій формі дають учасникам спільнот, переважно дітям, завдання, пов'язані з виконанням дій, які можуть спричинити шкоду здоров'ю, або взагалі позбавити життя. Зокрема, найбільша кількість груп смерті знахо-

диться у Телеграмі [5]. Процес заподіяння собі смерті обов'язково фіксується в реальному часі на відео, запис якого в подальшому підлягає реалізації. При цьому назви спільнот, які спонукають до суїциду, можуть бути різними: «Синій кит», «Море китів», «Тихий дім» і «Разбуди мене в 4:20», «Червона сова», «Момо» тощо [9]. При цьому названі групи смерті підводять до самогубства поступово – за допомогою певних стратегій, зокрема суїцидальних ігор в інтернеті [12, с. 4].

Виходячи з наведеного, перспективність формування методики розслідування доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій зумовлена низкою факторів, одним із яких є те, що в останні роки можна прослідкувати тенденцію збільшення до загрозливих масштабів випадків учинення суїциду жертвами «груп смерті». Причому на тлі інформаційного висвітлення вказаної проблематики змінюються й особливості участі дітей в таких групах. Зокрема, можна помітити, що тепер діти, які знаходяться у «групах смерті», не приховують цього: індивідуальні «квести» перетворюються на групові, а деякі підлітки навіть використовують це, аби шантажувати батьків, вимагаючи від батьків виконати їхні примхи [11]. Наведене демонструє, що участь у «групах смерті» та відповідно «іграх смерті» стала популярною тенденцією серед молоді, а також поряд із цим ще й інструментом маніпулювання батьками, іншими близькими особами та друзями. Крім того, чимало підлітків після «шуму» навколо «груп смерті», «квестів», «ігор смерті» у ЗМІ вступають до них і приймають у них участь не тільки через свою самотність, незрілість та інші прояви суїцидальної поведінки, а й із-за звичайного інтересу.

Небезпека функціонування всяких «груп смерті», вільний доступ до них за допомогою Інтернет технологій і тяжкі наслідки від них у вигляді суїциду є очевидною, беззаперечною й такою, що потребує свого вирішення. Особливо в контексті розповсюдженості проявів булінгу, відсутності друзів, поганих стосунків з батьками у реальному житті та підтримка і розуміння у віртуальному світі [6].

За підрахунками кіберполіції, в «групах смерті» зареєструвалися понад 13 тисяч

дітей. За інформацією МВС, за шість місяців 2015 року було зареєстровано 184 випадки самоушкодження дітей, з них – 100 – самогубства, 84 – спроби самогубства. Назви таких суїцидальних спільнот – «Синій кит», «Море китів», «Тихий дім», «Розбуди мене о 4.20», «Рожеві феї», однак це далеко не повний перелік. У всіх прихильників таких груп на особистих сторінках зображені відео або малюнки з літаючими китами [13].

Повністю погоджуємося з тим, що суїцидальні групи у соцмережах є однозначно і безперечно злом, але шукають їх і дають згоду на участь у них самі діти, як правило, через брак уваги з боку найрідніших чи найближчих людей – батьків, відчуваючи розчарування і дискомфорт. Підліток ще не має досвіду, як подолати цей дискомфорт, а модератори груп, досвідчені психологи, спеціально нагнітаючи та загострюючи негатив, ще більше обмежують його коло спілкування з реальними ровесниками та друзями. Усі ці маніпуляції свідомістю супроводжуються похвалою за героїзм, мовляв, тільки справжній герой може зважитись на такі вчинки, які лякають інших. При цьому в нинішній час неможливо ізолювати підлітків від соціальних мереж [13].

Ще одним із факторів, які вказують на нагальність і перспективність побудови методики розслідування доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій, є сам механізм учинення вказаного різновиду кримінальних правопорушень. Передусім мова йде про цільову аудиторію таких діянь – це найчастіше неповнолітні особи. Крім того, способи вчинення цього правопорушення поєднують в собі особливості таких двох відокремлених кримінально-караних суспільно небезпечних діянь як доведення до самогубства та кіберзлочинів. Більше того, переплітання названих кримінальних правопорушень призводить до різноманіття способів реалізації злочинного задуму.

Як приклад, під час доведення до самогубства кураторами «груп смерті» до неповнолітнього вміло застосовуються: жорстоке (принижуюче) поведіння з особою, що часто маскується за допомогою психологічних методик, на кшталт виклик/спонукання до «дорослих», «сміливих» дій, що привернуть увагу ото-

чення; шантаж (сексуальний, лінгвістичний, соціальний: «будь особливим – зроби дещо нетривіальне, що не можуть інші»); систематичне приниження людської гідності або систематичний протиправний примус особи до дій, що суперечать її волі; схиляння до самогубства (як маніпулятивний захід, що нібито призведе до завершення страждань підлітка, наприклад у зв'язку з нерозділеним коханням чи нерозумінням близьких чи однолітків), а також інші дії, що сприяють вчиненню самогубства [12, с. 24].

Доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій є складним за механізмом учинення кримінальним правопорушення. Це зумовлено тим, що вказані протиправні діяння містять в собі особливості вчинення кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи, а саме – доведення до самогубства, та кіберзлочинів. У зв'язку з цим складним є процес виявлення, розслідування та запобігання названих протиправних кримінально караних діянь. Зокрема, на це впливає декілька факторів: особливості місця вчинення злочину є соціальні мережі; анонімність мережі Інтернет, вразливість бездротового доступу та використання проксі-серверів істотно ускладнюють виявлення злочинців; віртуальні учасники використовують різноманітні технічні засоби для формування в жертви думок про самогубство; дії злочинців мають частий, повторюваний і тривалий характер [9].

Доведення до самогубства взагалі та шляхом використання Інтернет технологій зокрема вирізняється особливою суспільною небезпечкою через те, що жертвою таких протиправних діянь стають уразливі групи населення. Це, передусім, неповнолітні, а також психологічно й емоційно нестабільні особи. Зокрема, відомо, що провідним видом діяльності в підлітковому віці є інтимно-особистісне спілкування, у процесі якого формуються індивідуальні цінності, ставлення до багатьох аспектів «світу дорослих», навички міжособистісного розуміння, емоційні прив'язаності, емпатія, спрямованість особистості та ін. Підліток прагне отримати новий досвід, дізнатися, на що він здатний та усім продемонструвати свою винятковість, а соціальні мережі стають для нього платформою для отримання бажаного:

якщо виконаєш челендж краще, яскравіше, надихнеш аудиторію повторити, то тебе визнають. Однак, несформована психіка, соціальні невдачі, бажання втекти від реальних проблем, пандемічна ізоляція у сукупності з постійним нав'язуванням популярних вірусних челенджів, знижує критичність підлітка до обраного ним тренду [14]. І, як наслідок, призводить до непоправних наслідків – смерті, заподіяної самому собі. Таким чином, як указують Г.С. Крайник, В.А. Коконос, доведення до самогубства – злочин, який становить суттєву суспільну небезпечність, адже наслідком його вчинення є не лише посягання на життя людини, а й негативний вплив на нормальне функціонування соціуму [7, с. 301].

Як слушно підкреслює В.В. Пивоваров, «зі стрімким розвитком різноманітних соціальних мереж живе спілкування замінюється на віртуальне. У представників таких груп спілкування розвивається інтернет-залежність, що визнається лікарями як хворобливий стан, який впливає на перебіг психічних процесів людини. Спостерігається виникнення значної кількості інтернет-орієнтованих соціальних явищ, які мають наслідком перетворенням суспільства на «хворобливу» групу людей зі зміщеними життєвими цінностями. Такі групи, зокрема, формують хибне уявлення про життєві орієнтири, маніпулюють психікою, ведуть до масових суїцидів або суїцидів розважально-демонстративних» [4, с. 132]. Відповідно, використовуючи Інтернет технології як спосіб учинення доведення до самогубства, злочинці акцентуються саме на його деструктивній стороні. У такій ситуації доречно вести мову про кіберсуїцид – «індивідуальне чи групове самогубство, пов'язане з користуванням мережею Інтернет» [4, с. 133].

Особлива суспільна небезпека доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій полягає ще й у тому, що вказане кримінальне правопорушення посягає на найбільшу цінність людини – її життя. При цьому використання Інтернет технологій дозволяє надати вказаному різновиду кримінальної протиправної діяльності масовості. Більше того, аналіз слідчої та судової практики показує, що доведення до самогубства за допомогою телекомунікаційних та інформаційних ресурсів,

зазвичай, характеризується цинічністю, адже момент заподіяння собі смерті й її настання фіксуються за допомогою відеозапису, часто в он-лайн форматі, та викладається в соціальних мережах для вільного доступу та пропагування смерті. До того ж адміністратори смертельних груп збагачуються за рахунок продажу суїцидального контенту та сторінок у соціальних мережах.

Свого роду можна стверджувати, що в кіберпросторі функціонують свої угруповання, які використовуючи новітні технології, виводять свою протиправну діяльність на новий, вищий, інтелектуальний рівень. Крім того, використання саме Інтернет технологій дозволяє розширити цільову аудиторію доведення до самогубства за рахунок збільшення територіального впливу. Фактично, «групи смерті» можуть водночас учиняти доведення до самогубства в різних регіонах України і, навіть, за її межами.

Використання Інтернет технологій у механізмі вчинення доведення до самогубства вказує на те, що способи його вчинення поєднують в собі властивості способів учинення комп'ютерних кримінальних правопорушень і доведення до самогубства. Для схиляння особи до суїцидальної поведінки та заподіяння собі смерті особа злочинця використовує не тільки прийоми психологічного впливу на особу, а й можливості соціальних мереж. Усе це в сукупності дозволяє злочинцям відпрацювати на жертвах технології управління масовою поведінкою з метою формування моделей деструктивної поведінки широких верств населення [4, с. 135]. За допомогою вказаних технологій проводяться «ігри смерті» у формі челенджів, флешмобів, що закінчується масовими (колективними) самогубствами. Тому цілком погоджуємося, що «активність груп негативного контенту в соціальних мережах має достатні ознаки корпоративної злочинної діяльності, адже вона: посягає на основоположні права людини і громадянина, має псевдоринковий характер, посягає на унікальний об'єкт – людину, її волю і свідомість, феномен суспільної свідомості, здійснюється особливим суб'єктом – потужними, скоординованими і захищеними організованими утвореннями з ознаками кри-

мінально караної діяльності» [15, с. 208, 209; 4, с. 135]. І взагалі система антисоціальних деструктивних груп, утворених за моделлю корпоративної злочинної організації, до яких варто відносити й «групи смерті» в соціальних мережах, може здійснювати вагомий вплив на населення країни і значною мірою загрожувати національній безпеці. Найсуттєвішим є те, що цільова аудиторія таких груп – підлітки та молодь, майбутнє нації [4, с. 136].

Визначаючи перспективність формування методики розслідування доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій, доцільно приділити увагу питанням причин учинення таких кримінальних правопорушень. Зокрема, однією з найпоширеніших причин указанного різновиду суїцидів є булінг, у тому числі кібербулінг. Указані діяння теж можна розглядати як окремих вид кримінальних правопорушень, які завдають особі психологічних травм, що в кінцевому результаті можуть призвести до суїцидальних проявів. Нерідко особа, яка є жертвою булінга, шукає віддушину, душевний прихисток у віртуальних просторах, натикаючись на кураторів «груп смерті», котрі й користуються їх беззахисністю, вразливістю та, втираючись у довіру, залучають до «ігор смерті».

Висновки. Отже, нагальність формування методики розслідування доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій продиктована декількома факторами, а саме: щорічним зростанням кількості вчинених самогубств або спроб учинити такі дії в результаті доведення особи до цього взагалі та випадків створення в соціальних мережах «груп смерті» й їх використання для доведення осіб, переважно підлітків, до самогубства; особливою суспільною небезпекою вказаних протиправних діянь; наявністю запиту органів досудового розслідування на криміналістичні рекомендації стосовно продуктивних методів і засобів виявлення та досудове розслідування доведень до самогубства шляхом використання Інтернет технологій; складністю процесу доказування ознак складу кримінального правопорушення в діяннях, пов'язаних з доведенням до самогубства шляхом використання Інтернет технологій; розвитком Інтернет технологій і їх активним використанням у кримінальній протиправній діяльності, в тому числі пов'язаній із доведенням до самогубства; специфікою механізму вчинення доведення до самогубства шляхом використання Інтернет технологій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Jo Robinson, Sarah Hetrick, Georgina Cox, Sarah Bendall, Hok Pan Yuen, Alison Yung and Jane Pirki. Can an Internet-based intervention reduce suicidal ideation, depression and hopelessness among secondary school students: results from a pilot study. *Early Intervention in Psychiatry*. 2016. No. 10. Pp. 28–35. doi: 10.1111/eip.12137
2. Шиканова А. Полювання на дітей у соцмережах: як працюють «групи смерті» і хто ними керує. *РБК-Україна*. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/stylar/ohota-detey-sotssetyah-rabotayut-gruppy-smerti-1615534242.html>
3. Luxton D., June J., Fairall J. Social Media and Suicide: A Public Health Perspective. *Am J Public Health*. 2012. May. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3477910/>
4. Пивоваров В.В. Деструктивний контент у соціальних мережах як фактор криміногенного впливу на суспільну свідомість. *Право і суспільство*. 2019. № 6. Ч. 2. С. 131–137. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-6-2-21>
5. В Україні торік вчинили самогубство 123 підлітки – МВС. *Укрінформ*. *Мультимедійна платформа іномовлення України*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3213177-v-ukraini-torik-vcinili-samogubstvo-123-pidlitki-mvs.html>
6. Ковалевська Є., Грібанова А. «У групі смерті я мав підтримку. Чому підлітки зважуються на суїцид? *BBC News*. *Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-59779596>
7. Крайник Г.С., Коконос В.А. Доведення до самогубства: до питання кримінально-правового регулювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 9. С. 300–304. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-9/73>
8. Статистична інформація. *Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт*. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/lstat>
9. Суїцидальні спільноти. *Безоплатна правова допомога*. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Суїцидальні_спільноти

10. Про внесення зміни до статті 120 Кримінального кодексу України щодо встановлення кримінальної відповідальності за сприяння вчиненню самогубства: закон України від 08.02.2018 № 2292-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 13. Ст. 72.

11. Голубов О. Хто і навіщо створює в українському інтернеті «групи смерті». *DW. Made for minds*. URL: <https://www.dw.com/uk/хто-і-навіщо-створює-в-українському-інтернеті-групи-смерті/a-37664442>

12. Методичні рекомендації щодо формування безпечної поведінки дітей у соціальних мережах / авт. кол.: В.В. Сокурєнко (голова), Д.В. Швець, О.І. Федорєнко та ін.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. 60 с.

13. Тичинська Ж.П. До уваги батьків! Можливо, ваші діти зарєєстровані у небезпечних групах в соцмережах! *Інформаційний інтернет портал міста Вознесенська*. URL: <http://old.voz.gov.ua/material/5653>

14. Методичні рекомендації щодо профілактики суїцидальної поведінки серед здобувачів освіти. URL: <https://dnmcrps.com.ua/sites/default/files/2021-03/17/4/Методичні%20рекомендації%20щодо%20профілактики%20суїцидальної%20поведінки%20серед%20здобувачів%20освіти.pdf>

15. Пивоваров В., Корицький В. Корпоративний ракурс транснаціональної організованої торгівлі людьми. *Право і суспільство*. 2017. № 1. Ч. 2. С. 206–210.